

EMLÉKEZÉS AZ ÁLDOZATOKRA

Az 1944. évi kivégzések utáni november elsején, halottak napján megközelíteni sem lehetett halott szeretteink nyughelyét. A területet örök vigyázták. Ha jól emlékszem, a következő évben már vihettünk virágot az agyaggödörbe. Akkor még nem voltak lépcsők, padok, sem kerítés. November elsején gyakori volt az eső vagy a havazás. Olykor csak csúszva tudtunk lejutni. Amíg édesanyám leverte egy karót, amire a virágot erősítette, addig én összeszedtem a gödör partjára ledobált virágokat. Ma nagyon furcsának találom, hogy amíg mi sosem féltünk oda lemenni, mások csak ledobták a virágokat. A mi kis csokrunk mindig egy szál fehér krizantémból és egy szál piros szegfűből állt. Sokan úgy tettek, mintha csak

A második megemlékezés

arra sétálnának. Nagy boldogság volt, amikor 1990. november elsején a történelmi VMDK segítségével először megemlékeztünk halottainkról. Szekeres László beszélt. Talán ha húszan voltunk.

Egyik halott hozzátartozói egy kis keresztet állítottak. Egy kis kopjafa is került a kereszt mellé. Volt helye a virágoknak a kereszt környékén. 1991 és 1992 november elsején már többen voltunk a megemlékezésen. 1991-ben dr. Uzon Miklós, majd a következő évben Dudás Károly emlékezett meg a kivégzettekről. Utána én is beszéltem a csonkán maradt családokról. Ekkor már 200 körül lehetett a jelenlevők száma. A megemlékezést a VMDK előzőleg meghirdette a Magyar Szóban.

A hely akkor még nehezen volt megközelíthető, különösen az első megemlékezéskor. A második megemlékezéskor, amely már engedélyezett volt, Dobai István plébános megszentelte a hosszú csíkban elnyúló, besüppedt sírhelyeket, melyeket a környezettől elütő, sötétzöld fű jelzett. Úgy éreztem, ettől kezdve megszentelt földben fekszenek a szeretteink. Örültem, hogy édesanyánk ezt megérte. Neki ez nagyon sokat jelentett.

2002 júliusában a békéscsabai nemzetközi fafaragó tábor nagyon szép haranglábat ajándékozott a 44-es parcellának, amely elnevezést a terület kapta. Ez már nem egy elhagyatott, gazos terület, hanem emlékparknak kialakított hely.

Halottainkra emlékezve

Az elszenvedett traumán sosem voltam képes túltenni magam, mint ahogy a családunk többi tagja sem, vagy azok a családok, akiknek ott fekszenek a hozzátartozói.

Dudás Károly után én beszéltem. A családokról szoltam, amelyekből elhurcoltak valakit, akik a jeltelen sírokban fekszenek, s a család tagjairól, akiknek megnyomorították az életét. Hatóságilag senki sem akadályozta a kegyeletadást. Engedélyezve volt. Beszéd közben felnéztem az agyaggödör peremére, ott állt egy álarcos egyén. Valaki eltávolította. Mindjárt könnyebben lélegeztem.

Még egy említésre méltó dolog történt ezen a napon. Amikor a résztvevők kezdtek szétszéledni, egy távolabb álló idős ember magához kéretett. Törölgette a szemét, látszott, hogy sírt. Utólag tudtam meg, hogy a terület tulajdonosa, a Perčić család egyik tagja volt. Azt mondta: „Miután meghallgattam, amit maga mondott, képtelen vagyok ezen a területen birkákat legeltetni. Intézzék el, hogy a területet bekerítsék. Én átadom maguknak.” Abban az időben nagyon elfoglalt voltam. Megkértem egy jó barátot, Kollár Károlyt, hogy intézkedjen. Ő maga is érdekelt volt az ügyben.

Közben megalakult a Történelmi Bizottság, és átvette az irányítást. Elhatározták, hogy a 44-es parcellán emlékparkot létesítenek.

A 44-es parcellán létesített emlékpark

1993-ban az agyaggödörből az akkor már létező, keményfából készült hatalmas kereszt, a kopjafa, valamint a kis kereszt felkerültek a domb tetejére. 1994 októberére elkészült az emlékfal is. Ez egy felejthetetlen dátum városunk történelmében. Két szomorú évforduló egybeesése: városunk zsidó lakosai elhurcolásának 50. évfordulója, valamint az 1944 őszi kivégzett hozzátartozóink tragédiájának évfordulója. Október végén a fal elé került Kalmár Ferenc szobrászművész emlékszobra, mely a Vergődő madár nevet kapta. Ezt egészítette ki 2002-ben a békéscsabai nemzetközi fadaragó tábor ajándéka, a harangláb, amelyről már írtam. 1994 óta minden évben november 2-án városi szinten ökumenikus megemlékezést tartanak a 44-es parcellán. 1998-tól kezdve a Paganini Cserkészőrs átvette az emlékpark gondozását. Az emlékfalon megjelentek a márványtáblák azoknak az áldozatoknak a nevével, akiket a hozzátartozóik megneveztek.

A Vergődő madár és alkotója, Kalmár Ferenc szobrászművész